

Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 29 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu koostamine on ajendatud Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel 10. oktoobril 2023. a sõlmitud kollektiivlepingust, millega sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonid leppisid kokku töötasu alammäära tõstmises aastal 2024. Kokkuleppega laiendatakse töötasu alammäära kollektiivlepingu seaduse § 4⁶ lõike 1 tähenduses ning kehtestatakse alammäär kohustuslikuna kõigile Eesti Vabariigis tegutsevatele tööandjatele ja töötajatele. Laiendatud tingimused on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded.

TLS § 29 lõikes 5 on sätestatud volitusnorm, mille kohaselt Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäära. Käesoleva eelnõuga kehtestab Vabariigi Valitsus töötasu alammääraks sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonide vahel kokkulepitud alammäära.

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Kaia Läänemets-Ester (kaia.laanemets-ester@mkm.ee; 5388 3245) ning töösuhete poliitika juht Liis Tõnismaa (liis.tonismaa@mkm.ee; tel 5914 4161). Eelnõu mõjuhinnang on koostatud koostöös Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga. Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ivar Siska (ivar.siska@mkm.ee; tel 5885 1097).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahviga 1 kehtestatakse töötasu alammäär alates 1. jaanuarist 2024. a. Välja kujunenud tava kohaselt lepivad üleriigilises töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid. Eesti Ametiühingute Keskliidul ja Eesti Tööandjate Keskliidul on õigus kollektiivlepingu seaduse § 4⁶ lõike 1 alusel laiendatud kollektiivlepinguna kokku leppida üleriigilise töötasu alammääras, mida kohaldatakse kõigile töötajatele ja tööandjatele.

Kooskõlas sotsiaalpartnerite kokkuleppega kehtestatakse määrusega 2024. aasta 1. jaanuarist tunnitasu alammääraks 4,86 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 820 eurot.

Paragrahviga 2 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2024. a kehtetuks seni kehtiv töötasu alammäärade määrus – Vabariigi Valitsuse 9. detsembri 2022. a määrus nr 124 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I, 13.12.2022, 33).

Paragrahviga 3 sätestatakse eelnõu jõustumine 1. jaanuaril 2024. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub otsene puutumus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrus näeb ette suurema töötasu alammäära võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Kehtiva määruse järgi on töötasu alammääraks tunnis 4,30 eurot ja töötasu alammääraks täistööajaga töötamise korral kuus 725 eurot.

Töötasu alammäära tõus tähendab alammääraga seotud töötasude ja palga tõusu era- ning avalikus sektoris. Samuti suurenevad töötasu alammääraga seotud hüvitiste summad (näiteks vanemahüvitis, täiendava puhkuse tasud). Alammäära tõus aitab kaasa vähekindlustatud isikute toimetuleku paranemisele.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2023. aastal üheksa kuu keskmisena 16 700 täisajaga tööle märgitud töötajat, kes teenisid töötasu alammäära (725 eurot), moodustades 3,4% kõigist töötasu saanud täisajaga tööle märgitud töötajatest. Sellele lisaks teenis ühes kuus keskmiselt 21 100 täisajaga tööle märgitud töötajat töötasu vahemikus 726 kuni 819 eurot (4,3% töötajatest).

Töötasu alammäära tõus 95 euro võrra 725-lt eurolt 820-le eurole 2024. aastal toob Rahandusministeeriumi hinnangul riigieelarvesse võrreldes 2023. aastaga täiendavat maksutulu 23 miljonit eurot. Suureneb sotsiaalmaksu, töötuskindlustusmaksu, füüsilise isiku tulumaksu ning tarbimisse mineva netopalgaga tõusu mõjul tarbimismaksude laekumine. Riigieelarve maksutulude prognoosis on juba arvestatud töötasu alammäära tõusuga läbi keskmise palga prognoosi.

Riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulud suurenevad võrreldes 2023. aastaga Rahandusministeeriumi hinnangul 8,4 miljoni euro võrra. Riigieelarvelistele asutustele tööjõukuludeks riigieelarvest täiendavaid vahendeid ei eraldata ning kokkuleppeliselt kaetakse alammäära tõus palgafondi siseselt.

Arvestades prognoositavat maksutulu ning riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulude suurenemist, sotsiaalmaksu ravikindlustuse ja kohalikele omavalitsustele eraldatava füüsilise isiku tulumaksu ning II pensionisamba maksete neutraalset mõju valitsussektori positsioonile, ulatub töötasu alammäära tõusu positiivne mõju valitsussektori eelarvepositsioonile 2024. aastal võrreldes 2023. aastaga kokku 9,1 miljoni euroni.

Töötasu alammäära tõus toob kaasa töötasu alammääraga seotud hüvitiste suurenemise, nt suureneb vanemahüvitis. Planeeritud mõju 2024. aastaks on vanemahüvitise kuludele ligikaudu 2,7 miljonit eurot ning täiendavatele puhkuse päevade kuludele ligikaudu 423 tuhat eurot. Seega on mõju kokku töötasu alammäära tõusuga 725 eurolt 820 euroni Sotsiaalministeeriumi

valitsemisala kaudu makstavate hüvitiste kuludele ligikaudu 3,1 miljonit eurot. 2024. aasta riigieelarve eelnõus on töötasu alamäära tõusu rahalise mõjuga arvestatud.

Lähtuvalt kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõttest on kohalikud omavalitsused oma tegevuses iseseisvad ning nende pakutavate hüvitiste ning toetuste maht on erinev. Määrus võib kaasa tuua ka kohalike omavalitsuste makstavate toetuste ning hüvitiste tõusu, kui kohalik omavalitsus on need sidunud töötasu alammääraga. Määruse mõju ei ole antud juhul võimalik täpselt hinnata.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigile ja kohalikele omavalitsustele tegevusi, kulusid ega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2024. a ehk samaaegselt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahelise laiendatud kollektiivlepinguga kokkulepitud 2024. aasta töötasu alammäära tõusuga.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Personalitöö Arendamise Ühingule PARE, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, MTÜ-le Teenusmajandus Koda ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.